

Profesionālās izglītības iestādes sagatavo kvalificētus speciālistus darba tirgū pieprasītās jomās

Publicēts: 22.09.2020.

IKT projekta koordinatore

Latvijā profesionālās izglītības programmās, sākot no pamatzglītības otrā posma līdz 1. līmeņa augstākajai (koledžas) izglītībai, mācās 32% audzēkņu un tas atbilst vidējam Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) valstu rādītājam (32%). Savukārt 89% profesionālās vidējās izglītības iestāžu audzēkņu Latvijā apgūst programmas, kas sniedz pieeju studijām augstākajā izglītībā, kamēr vidēji OECD valstīs šajā izglītības veidā un pakāpē tāda iespēja ir 70% audzēkņu – tā secināts jaunākajā OECD ziņojumā "[Education at a Glance 2020](#)".

Profesionālās izglītības sistēmas reformas un attīstības mērķu sasniegšanai Izglītības un zinātnes ministrija 15 gadu laikā veikusi ievērojamus ES fondu ieguldījumus, kuri tikai šobrīd sāk sniegt rezultātus. Pēdējo 10 gadu laikā ir pieaudzis jauniešu īpatsvars, kuri pēc pamatzglītības vai vispārējās vidējās izglītības iegūšanas turpina mācības profesionālās izglītības iestādēs. Vienlaikus tiek attīstītas arī īsā cikla profesionālās izglītības programmas un veiktas mērķtiecīgas investīcijas pieaugušo izglītības attīstībā. Tas viss kopumā ļāvis mazināt prognozēto darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma neatbilstību, veicinot vidējās kvalifikācijas speciālistu ienākšanu darba tirgū. Un, kā uzsvērts OECD pētījumā, nepastarpināta pāreja no profesionālās izglītības programmām uz augstākām izglītības pakāpēm arī palielina cilvēku iespējas iegūt darbu un augstākus ienākumus.

Pateicoties modernajai infrastruktūrai, mācību videi un mūsdienīgam mācību satura piedāvājumam, ko nodrošinājuši apjomīgie ERAF un ESF ieguldījumi, Latvijas profesionālajā izglītībā tika pilotētas un ieviestas vērienīgas pārmaiņas un ievērojami pieaudzis profesionālās izglītības prestižs. Par to liecina ne vien audzēkņu pozitīvais novērtējums aptaujās, bet arī konkurence vairākās programmu grupās. Piemēram, 2020. gada uzņemšanā IZM padotībā esošajās profesionālajās izglītības iestādēs ir nokomplektētas visas 9150 valsts budžeta finansētās vietas, un audzēkņu iecienītajās programmās konkurss uz vienu vietu bija 3 un vairāk.

Izglītības un zinātnes ministrija ir iepazinusies ar Valsts kontroles (VK) revīzijas ziņojumu par profesionālās izglītības jomu un novērtē revīzijas gaitā konstatētās nepilnības un priekšlikumus, kas ļaus novērtēt paveikto ar skatu no malas. Taču vienlaikus ministrija uzsver, ka VK revīzijā konstatētie fakti ir vērtējami tikai kontekstā ar pēdējo gadu plašajām profesionālās izglītības reformām. Tās ir veicinājušas gan profesionālās izglītības prestižu, gan nodrošinājušas atbilstošu izglītojamo kvalifikāciju darba tirgum aktuālajām kompetencēm.

VK revīzijas ziņojums vērsis ministrijas uzmanību uz vairākām jomām, kurās veicami uzlabojami, un ministrija paralēli jau uzsāktajiem darbiem veic pasākumus konstatēto trūkumu novēršanai. Tā šobrīd galvenais šķērslis pilnvērtīgai profesionālās izglītības funkcionēšanai ir esošā profesionālās izglītības programmu finansēšana, tāpēc ministrija sadarbībā ar partneriem izstrādā nepieciešamos risinājumus pilnveidei. Drīzumā tiks pabeigts konceptuālais ziņojums par profesionālo programmu finansēšanas pilnveidi, kurā pārskatītas izmaksas un izstrādāti priekšlikumi pakāpeniskai bāzes finansējuma paaugstināšanai. Jaunā finansēšanas sistēma ne tikai tuvinās izmaksu finansēšanu atbilstoši reālajām izmaksām, bet arī veicinās profesionālās izglītības stratēģiskā mērķa 50/50 sasniegšanu.

Tāpat ministrija turpina sistēmisku darbu profesionālās izglītības reformas ietvaros, jo īpaši akcentējot profesionālās izglītības satura reformu un pāreju uz mācīšanās rezultātos balstītu pieeju un programmu modularizāciju. Lai nodrošinātu mūsdienīgu un dinamisku profesionālās izglītības sistēmu mūžizglītības kontekstā, ir izstrādāti un drīzumā tiks iesniegti valdībā grozījumi Profesionālās izglītības likumā.

Esošajā plānošanas periodā ar ES fondu līdzfinansējumu ir nodrošināta gan moderna profesionālās izglītības infrastruktūra un mūsdienīgs mācību saturs saskaņā ar darba tirgus attīstības tendencēm, gan efektīvas profesionālās izglītības īstenošanas formas, tajā skaitā darba vidē balstītas mācības sadarbībā ar Latvijas Darba devēju konfederāciju. Savukārt jaunajā 2021. – 2027. gada plānošanas periodā paredzēta virzība uz izglītības procesu digitalizāciju, uz profesionālās izglītības inovāciju un ekselenci, darba tirgus attīstībai nepieciešamo jauno prasmju sagatavošanu, sasaisti ar zaļo ekonomiku un ilgtspēju. Īpašu uzmanību plānots pievērst pedagogu profesionālās kompetences pilnveidei, tajā skaitā, darbam digitālā vidē.

Profesionālās izglītības attīstības procesos jo īpaši svarīgs ir sociālais dialogs. Gan sistēmiskus, gan operatīvus jautājumus ministrija risina sadarbībā ar Profesionālās izglītības nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomi (PINTSA), nozaru ekspertu padomēm (NEP), Latvijas Darba devēju konfederāciju (LDDK), Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību (LBAS), kā arī Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru (LTRK) un nozaru asociācijām. Izglītības procesu atbilstība darba tirgus prasībām tiek nodrošināta arī sadarbībā ar Nodarbinātības padomi, Ekonomikas ministriju (vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozes) un Labklājības ministriju (darba tirgus īstermiņa prognozes).

Izglītības un zinātnes ministrija uzsver, ka gan izglītības politikas veidotājiem, gan dažādām publiskām institūcijām, sadarbības partneriem un sabiedrībai kopumā ir jārūpējas, lai stiprinātu resursus turpmākajai profesionālās izglītības attīstībai. Jo īpaši ņemot vērā to, ka tieši no profesionālās izglītības panākumiem un veiksmes lielā mērā atkarīga sabiedrības kopējā labklājība, ko nodrošina pietiekamā skaitā sagatavoti augsti kvalificēti vidēja līmeņa dažādu jomu speciālisti tautsaimniecībai būtiskās nozarēs.

<https://www.izm.gov.lv/lv/jaunums/profesionalas-izglitibas-iestades-sagatavo-kvalificetus-specialistus-darba-tirgu-pieprasitas-jomas>